

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

14-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Aug. 17-én.

Szerkesztő ur!

Ön tudni fogja, hogy városunkból ma ismét követség indult Pestre Kolozsvár számára ott fent valami olyat eszközölnö, mi ezen 30,000-nyí tiszta magyar érzelmü mivelt lakost számláló, várost és nagy környékét az elszegényedéstől megmentse, jövendő virágzását biztosítsa.

A cél szép, s nem képzelhetünk magunknak oly magyar embert, ki ha Kolozsvár topographiai fekvését fontolóra veszi, ne ohajtsa annak elesését. A ki tudja, hogy Kolozsvár nem magyar nemzetiség tergeréből kiemelkedő szigete a magyar nemzetiségnek, az, ha beblének kincse a magyar nemzetiség, már ebben is elég okot talál arra, hogy teljes szívéből ohajtsa, miszerint Kolozsvár ne csak jelenlegi erejében, virágzó állapotában megmaradjon, hanem a jelen oly alapot vessen meg, melyen a jövendő város jóllétének biztosabb oszlopait építhesse fel.

Azonban nekem ugy tetszik, mintha a kolozsváriak a mindenkitől méltánylandó célú nem a legcélszerűbb eszköz által akarják elérni.

Ők — ugy látszik — politikai kormányt akarnak Kolozsvárt. Legalább egy tagja a most kiindult követségnek ily formáról ira ezen lapokban.

Unio, honegység, és politikai kormány Budapesten és Kolozsvárt! Ez uraim képtelenség. Ilyesmit Kolozsvár közönsége, mely az elsőért legelső demonstrált, melynek számtalan zászlóin olvasható még ma is az „unio vagy halál“ felirat, következetesen nem akarhat.

Felelős ministerium Budapesten és politikai kormány Kolozsvárt! Oly összejellesszethellen két eszme, melyet felfogásunk szerint, gyors kormányzás, az egész hon érdeke s egysége veszélyeztetése nélkül egymás mellett meg nem állhat. A hon java pedig mindenek felett való. A két gyenge honból egyet alkottunk, hogy erős magyar hazánk keletkezzék és most az egybe-

olvadt honnak két politikai kormányt akarni eszközölni, anynyit tenne, mint a mit tettünk, nagy részben megsemmisítsük, egy erős kormány helyett két gyengét létesítsünk. Mint fennebb említém, magam is szívéből ohajtom Kolozsvár virágzását, de ily drága áron, a honegység nagy részbeni felbontásán soha de soha sem.

Részemről nagyon sajnálom, hogy a kolozsváriak ezen eszmét csak meg is pendítették, s még inkább sajnálom, hogy létrehozása reményében még költséges követséget is küldöttek Budapestre.

Azonban habár a kolozsváriak által választott eszközt a méltánylandó cél elérésére nem is helyeseljük, habár Kolozsvár virágzásáért nem is akarunk honunk erején soha ki nem újuló csorbát ejteni: azt igenis ohajtjuk, hogy ezen városnak a főkormányzók feloszlása által keletkező vesztesége más valami által — mi az egész haza kára nélkül megeshetik — kárpótolva legyen. Ilyen lehetne egy jól rendezett egyetemen, vasúton s tán fiok-kincstáron kívül egy oly törvénykező szék, minöt id. Bethlen János és Jakab indítványoztak.

Végül minthogy ön ezen conferentiákba nem volt, hol az e tárgyba kiküldött követség tervezetett, tudnia kell azt is, miszerint ott — nem tudom mi okból — a felmenendő egyénektől azt kívánták, hogy bizonyos évekig hivatalt a ministeriumtól ne fogadjanak el. S tudja-e ön mi történt ennek következtében? Azok, kik leghangosabban szoktak a függetlenségről, bureaucrátiáról orálni, mentegetődni kezdettek, hogy ők ez vagy amaz baj miatt nem mehetnek; s tán csak négyen: egy ügyvéd, egy vár. tanácsos és két polgár vállalkoztak, hogy ezen föltételt vissza kelle vonni. Ekkor nem vala többé semmi házi akadály a többek előtt is, hanem készek lönök a város érdekének a magukét alá (vagy tán mellé) rendelni.

Isten önnel

egy polgár.

Az országgyűlés még mind a nevelési törvényjavaslattal foglalkozik.

E hó 8-dikán nagy szótöbbséggel megállították azon elvet, miszerint statusköltészen csak közös iskolák állíthatnak fel. Azonban némelyek a hon jelen körülményei közt, midőn a kedélyek anynyira fel vannak zaklatva, e kimondott elv alkalmazásától tartván, Pázmándi a 9-dikén tartott gyűlésben következő módosítványt indítványozott:

1-ör. Hogy a status által felállítandó közös iskolán kívül a hitfelekezetek is állíthatnak fel külön iskolát, ha ezt ezen hitfelekezet többsége akarja.

2-or. Hogy a külön hitfelekezetek alapítványaiknak birtokában maradván, felmentessenek a közös iskolákra fordítandó adófizetéstől. Ez utóbbi pontot az indítványozó nyílt kérdésnek hagyta fel.

Ezen módosítványt Madarász és a baloldal több emberei keményen megtámadták, mivel annak elfogadása által a tegnapi határozat, miszerint a közös iskola elve elfogadott s evel a nevelési törvényjavaslatra nézve hozott eddigi végzések paralisálva lennének.

Igy például azon végzés, minélfogva az iskolákra fizetendő adó terheiben minden ember tartozik részt venni.

Ebből azon következtetést vonta ki, hogyha inconsequens lenni a ház nem akar, Pázmándi projectumát el nem fogadhatja. Annálfogva a következő módosítványt ajánlotta: „A hitfelekezeteknek szabadon hagyatik a status felügyelése alatt közintézeteket felállítani; a nélkül azonban, hogy e miatt az iskolai adótól menttek lennének. — E projectum zajos helyesléssel fogadott. —

Nyári azon nézetből indult ki, hogy miután a ház a közös iskolák elvét elfogadta, ez által azt jelenté ki, hogy a nevelést emancipálta a papság kezei közül. Elfogadva Pázmándi módosítását, ez elvet megtagadná a ház.

Ennek folytán az érintett módosítást Nyári

nem tartá egyébnek, mint a logica és igazság kigunyolásának.

A módosítványt pártolólág nevezetesen szólt Deák Ferencz. Megjegyezve, miként ha a tegnapi határozatba befolyhatott volna, az iskolák közössége ellen szavazandott; mert a haza mostani körülményei közt ez elv alkalmazását vesélyesnek látja.

Átalában Deák Ferencz okadatoltan, de olyanokat beszélt, miket lemondani a tegnapi vitakozások alkalmával lett volna helyén. Mi pedig az ajánlott módosítványt illeti, azt azon szempontnál fogva véleményezte elfogadandónak, mivel azon esetben, menten hagyatnának a nép vallásos érzelmei, a tulajdon megsértve nem lenne (az alapítványokat értve), és nem nyulnának a képviselők oly dologba, melyek nagyobb polgárháboruba keverhetik a hont, mint most van!

Ezekon kívül még számosan szoltak a módosítvány mellett és ellen, s a ház eddigi ülései közül egyikén sem vonult oly észrevehetőleg keresztül az ingerültség veres fonala, mint a main.

Bámulattal említjük meg azon roppant dialectikai tehetséget, melyet ma Pázmándi a háznak felmutatott.

A ház türelme végre kifáradván, szavazás sürgettetett. Már csaknem belé is kezdettek a szavazásba, hanem ekkor ismét a kérdés iránt támadtak észrevételek és kifogások.

Végre az elnökség látva, hogy az ingerült és bonyolodott vitákból ma kiigazódni teljes lehetlen — s az idő is tovább haladván, az ülést eloszlatá, a szavazást holnapra hagyja.

A 10-diki ülésben Pázmándinak indítványozott módosítása szavazás alá került. A javaslatot pártolólág — az igennel — szavazott 231 képviselő. A javaslatot ellenzőleg — azaz nemmel 84.

A pénzügy minister 12 $\frac{1}{2}$ millió pft. erejéig egy és két forintos pénzjegyek kibocsátását vévén munkába, a közönséget értesíti: 1. Hogy a

két forintos pénzjegyek már forgásba tételnek.

2. Közli ezek leírását, mely következő:

Ezen jegyek papírosa feier vízjel nélküli.

A pénzjegyek 4'' 9''' magasak, s 3'' 8''' szélesek.

Az előlapon egy dombormű modorban vésett, s pirosan színezett arabesk szegélyzet, s egy hasonlóan piros habzatu alapzat látható. Ezen alapzatot, a szegélyzettől egy, az utóbbinak rajza mellett elvonuló fejer vonal választja el, magán az alapzat közepén pedig a 2 frt jelzet látszik halványabban színezve.

A szegélyzet alján, közepett nyílás van hagyva, s e felett maga a habzatos alaprajz is ivalakban kimetszve aképpen, hogy ezen üreg egy fejer mezőt képez, melyen a magyar czimer a magyar koronával feketén festve van lenyomva.

Az előlap szövege, részint az alapzaton, részint a szegélyzeten szintén fekete nyomatu.

A szegélyzeten látható rózsza alaku diszitésekben úgy feljül, mint két oldalt arab 2. szám.

A szegélyzet oszlopain a 2 forint névszerinti értéke német, tót, illyr és oláh nyelven, nyomdabetükkel van lenyomva.

A habozatos alapzat felső részén ékes iratu vonatokkal kiczifrázottan áll: „Két forint“, ez alatt pedig eme szavak: „Ezen bankjegy két forintért, három huszast egy forintra számítva, minden közpénztárnál elfogadtatik, s a magyar kereskedelmi bank által, akármikor ezüst pénzre felváltatik.“

Ez alatt állanak az aláírások hasonmásai (facsimile) ily rendben:

Kossuth Lajos m. k.

pénzügyminister.

Völgyi Ferencz m. k.

kinest. pénztárnok.

Rögler János m. k.

bank pénztárnok.

végül hasonlóan még a habozatos alapzaton a czimernek egyik oldalán a sor (series) van nyomtatva, másikán pedig egy nyomtatott vonalaton a bankjegy száma beirva.

A hátlapot zöld alapzat, keskeny szegélylyel befoglalva képezi.

Ezen alapzaton a bankjegyek hamisítóira és utánzóira szabott büntetés ötféle: u. m. magyar, német, tót, illyr és oláh nyelven, fekete színekkel nyomtatva, olvasható.

3. E jegyek minden közpénztárakban elfogadandók. 4. Ezüst pénzre béváltásukra a magyar kereskedelmi bank a közallomány által elegendő ezüst-pénzzel ellátott ugyan: mivel azonban az ausztriai nemz. bankjegyeinek béváltását csak 5 ftra szoritotta, mivel továbbá a pénzügyminister értesült, hogy némelyek azokért magyar jegyeket akarnak cserélni, hogy ezeken ezüstöt válthassanak, — közhírré tételik, hogy a magyar 2 ftos jegyek a pesti keresk. banknál béváltanak ugyan, mig azonban a bécsi bankjegyek béváltása iránti megszorítás tart, a béváltás itt is egy-egy személynél csak egy 2 ftos jegyre szorittatik.

Az egy s két forintos bécsi bankjegyek a közpénztárakban el nem fogadtatnak. Az ausztriai pénzügyminister jónak látta az ausztriai kinestári hivataloknak megparancsolni, hogy a kibocsátandó magyar bankjegyeket ne merészeljék a közpénztárakban elfogadni, mert magyar bankjegyek kibocsátása — ugymond — a bécsi bank privilegiumával ellenkezik!! Az egész dolog a körül forog, hogy a bécsi urak ellenséges szemmel néznek minden lépést, mely pénzviszonyainknak s kereskedésünknek függetlenítésére van irányozva; s azért így gondolkoznak: „Magyarországot lassanként elárasztottuk bécsi bankjegyekkel, úgy hogy alig van a magyaroknak más forgó pénze, a magyar pénzügyminister tehát nem rendelheti azt, hogy a bécsi bankjegyek a magyar közpénztárakban el ne fogadtassanak, mert ezzel csak Magyarország lakosait sujtaná, s a magyar zsebekben lévő bankjegyeket devalválná; ennél fogva nem félhetünk repressaliáktól: tehát rontsuk el a magyar bankjegyek hitelét, még mielőtt kijöttek volna. Mert ha a bécsi bankjegyek, úgy Magyarországon, mint Ausztriában, ezüst pénz gyanánt a közpénztáraknál elfogadtatnak, ellenben

a magyar bankjegyek Ausztriában ellíltatnak, s csak a magyar közpénztárakban fogadtatnak el: nem fogják kiállani a versenyt a bécsi bankjegyekkel, és így szépen megbuknak.“ — Nem gyönyörű speculatio!!

Azonban számvetésökben megesalatkoznak. Mert elfelejtették, hogy a bankjegy készítésének sok időt kívánó technical nehézségei miatt e perczben még csak a 2 ftos magyar bankjegyek bocsáttatnak forgalomba, s mintegy 14 nap mulva az egyesek; azután fog csak a nagyobb magyar bankjegyek kibocsátására a sor kerülhetni. — Ezen egy és két forintos magyar bankjegyek tehát, csak az egy és kettős bécsi bankjegyekkel állanak versenyben; azon töredékeny papiroson, rosszul készült bécsi bankjegyekkel, melyek nálunk eddig sem igen örömet fogadtattak el, melyeknek kibocsátása nem is volt közhírre téve, sőt az ausztriai ministerium által vélünk nem is közöltetett, melyből tehát aránylag nálunk még nem sok van forgásban, melyeken tehát a magyar kereskedő világ Bécsbeni fizetések által könnyen túl adhat. —

A magyar pénzügyminister tehát a közkívánattal találkozott, midőn a mai Közlönyben hivatalosan közrebocsátott rendeleténél fogva az újdön kibocsátott egy és két forintos német bankjegyeknek közpénztárainkban elfogadását eltiltotta; s megtevén azon lépést, melyre a bécsi ministerium által oly ellenségesen provocáltatott, a magyar pénzügyek függetlenségét ez alkalommal is megvédette.

Nem csak meg vagyunk győződve, de bizonyosan is tudjuk, hogy néhány hónap alatt pénzügy ministerünk (ha romlott egészségének isten kedvezend) kibonyolítand bennünket a bécsi bankjegyek forgásának minden criseiből, a nélkül, hogy valaki közülünk egy fillért is veszítene. De néhány hónapi idő kell reá, mert a bankjegy-készítetés oly technical nehézségekkel

jár, melyeket semmi erőfeszítés sem képes a kellő időnek megadása nélkül legyőzni.

Sergeink ismét fényes győzelmet vittek ki a rabló ráczok felett Neuzina és Szárcsa helységeknel. Ezen helységeket a ráczok Karácsoni István vezérök megszökése s a rácz lakosoknak rablókhozi szítása következtében elvesztvén, a derék Kiss Ernő minden módoni visszafoglalását parancsolta. Ennek következtében vitézeink meg is mutatak a magyar fegyver hatalmát. A hősiezen harczolt Don Miguel gyalogság az erdőkbe rejtődött rablókat kiverte, Neuzina helységet elfoglalta, melyet aztán felgyújtottak és semmivé tettek. Az ellenség iszonyut vesztett 400—500-t s közülök 44 elfogatott. A mi részünkről a veszteség csekély: 1 halottból s néhány sebesültből áll, 15-nek hollétét pedig nem tudják. Az isten nem hagyott el bennünket, írják Kossuth Hirl.-nak. A derék huszárok és dsidások vitézsége, a Don Miguel ezredbeli gyalogság rettentő ereje és hősie elszántsága, Kiss ezredes és Vukovics kir. biztos intézkedései, meg az aradi tüzérek nagy ügyessége kezesskednek jövőnkről, s ámbár még borzasztó áldozatokba fog e háboru kerülni, az említett férfiak honszeretete diadalmaskodni fog a felbőszült nyomorultakon.

Az ausztriai katonák és nemzetörök aug. 6-án Németország szineit az ausztriai mellé innepélyesen feltűzték, és így az előre gyanított cravalle nem történt meg.

Bécsből aug. 8-ról írják, hogy az egész város örömmámorban van; a császárt szombaton, Ferencz Károly főhercezet még az nap várták. A mai országgyűlésben Magyarország iránt interpellatio történvén, Doblhoff minister Magyarországnak Austria irányában követett politikájáról keményen nyilatkozott, mit a gyűlés nagy tetszéssel fogadott. — Lesz szerencsénk bővebben megismerkedni.